

Materiały faktograficzne

Michał Suszczewicz

Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu głogowskiego

1. Dane dotyczące przebiegu badania:

Obszar badań: miasto Głogów oraz powiat głogowski

Lokalizacja: województwo dolnośląskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: Armin Mikos von Rohrscheidt, TURYSTYKA KULTUROWA. FENOMEN, POTENCJAŁ, PERSPEKTYWY, Wydanie drugie, rozszerzone i uzupełnione, Poznań 2010, s. 447-472

Kwerenda: źródłowa i literatury regionalnej – czerwiec-sierpień 2013

Okres badania: lipiec-sierpień 2013

Przeprowadzający badania: Michał Suszczewicz

Data wypełnienia formularza: 10 sierpnia 2013

2. Ankieta waloryzacyjna

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)
Kolegiata Najświętszej Maryi Panny w Głogowie (3)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)
Kościół pw. Bożego Ciała w Brzegu Głogowskim (4)
Kościół pw. św. Mikołaja w Głogowie (4)
Kościół pw. Bożego Ciała w Głogowie (4)

I.A. b) Zamki i pałace:

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)
Zamek książąt głogowskich w Głogowie (3)
Pałac w Czernej (3)
Pałac w Jerzmanowej (3)

Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*) (2)
Pałac w Borku (2)
Pałac w Białolece (2)

Ruina historycznego zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy***) (2)
Pozostałości grodu plemiennego z IX-X w. w Głogowie (2)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)
Stare Miasto w Głogowie (3)

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane z znacznej części ZD (4)

Zespół fortyfikacji miejskich w Głogowie (4)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3)

Dworzec Kolejowy w Głogowie (3)

I.A. d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4)

Zespół fortyfikacji Twierdzy Głogów z XVII-XIX w. (4)

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa***) (2)

Schrony piechoty z XIX w. w Serbach (2)

Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)

Pozycja Odrzańska – Linia Odry (2)

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 pkt)

Przewodnicy miejscy (zabytki Starego Miasta) (2)

Zamek książąt głogowskich (2)

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy obiekty) (1 pkt),

Zamek książąt głogowskich (1)

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu).

Za zachowanie obiektów w stanie dobrym (1)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:**I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:**

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym (do trzech*) (6)

Pomnik Obrońców Głogowa – Dzieci Głogowskich w Głogowie (6)

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech****) (1)

Pomnik Społeczności Żydowskiej Głogowa (1)

Pomnik Jana Nepomucena w Kurowicach (1)

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

Obrona Głogowa z 1109 r. (4)

Miejsca związane z akcją utworów literackich o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)
„Siekierzada” – E.Stachura – Grochowice (2)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu (do trzech) ZD (2)
Pełnienie funkcji zarządcy księstwa i Namiestnika Śląska w głogowskim zamku przez Zygmunta Starego (1504-1507) (2)

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)
Miejsce zamieszkania malarza Telemacha Pilitsidisa (1)
Miejsce urodzenia Jana z Głogowa (1)

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2)
Miejsce twórczości Andreasa Gryphiusa (2)
Miejsce urodzenia Kaspara Eylana (2)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu krajowym (do trzech) (8)
Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie (Państwowy Rejestr Muzeów – nr 97)(8)

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6)
Skansen „Zagroda chłopska” w Ruszowicach (6)
Ekomuzeum Dziadoszan w Wietszycach (6)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4)
Wystawa – „Skarb z Głogowa”(4)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)
Anna Szymanek – „Rysunek-Malarstwo-Grafika” (2)
Artur Wochniak – „Rzeźba” (2)
150. rocznica powstania styczniowego (2)
"Galeria Cztery Pory Roku" (0)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)
Liczba odwiedzających w trakcie Nocy Muzeów – 4677 osób (0)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dodatkowe** punkty za:

Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3)
Wystawa – „Jedni z wielu. Romowie i Polacy” (3)

Przewodnicy obiektowi stali (2)
Dwóch przewodników (Zamek Księżąt Głogowskich) (2)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)
Folder informacyjny dotyczący działalności muzeum i aktualnych wystaw (1)

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)
Od godz. 7.00 do 17.00 (1)

Przy muzeach o znaczeniu **krajowym** dodatkowe punkty za:

Pojedyncze eksponaty (kolekcje) o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch) (2)
Zbiór monet z tzw. skarbu głogowskiego w zbiorach Muzeum (2)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)
Festiwal im. Andreasa Gryphiusa w Głogowie (4)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)
Głogowskie Spotkania Jazzowe (4)
Mayday Rock Festival (4)
Głogowski Przegląd Kultury Polskiej – Kresy (4)

Regularne działania na terenie regionu grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie) (5)
Bractwo Rycerskie Ziemi Głogowskiej (5)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną

Brak w powiecie

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)
Park przypałacowy w Szczepowie (2)

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (2)
Planty w Głogowie (2)

Park miejski duży, kultywowany, bez obiektów sztuki* (za pierwsze dwa) (1)
Park leśny w Głogowie (1)
Park Słowiński (1)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6)
Wielkopolska i Głogowska Droga Św. Jakuba – Gniezno - Jakubów (6)
Szlak Odry - prowadzi przez znane obiekty dziedzictwa kulturowego znajdującego się przy tej rzece (m.in.. opactwo w Lubiążu, Leśnicę – nadrzeczną dzielnicę Wrocławia) rowerowy (6) –

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)
Szlak Polskiej Miedzi (3)
Szlak Dziadoszan (3)

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)
Po Grzbiecie Dalkowskim – pieszy szlak zarazem kulturowy i przyrodniczy – z racji poprowadzenia go przez m.in. Górę św. Anny – dawne miejsce pielgrzymkowe (3) – Śladami Edwarda Stachury – pieszy (3)
Szlakiem romańskich i gotyckich kościołów – rowerowy (3)

Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)
Miejska trasa turystyczna w Głogowie (3)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)
Wirtualna trasa Turystyczna po Głogowie (1)

Za I kategorię razem: 173

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)
Ratusz Głogów (2)

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3)
Przewodnicy miejscy (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi (za każdy język do czterech) (1)
Przewodnicy miejscy w języku:
niemieckim (1)
angielskim (1)
rosyjskim (1)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)
Materiały o mieście Głogowie (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)
Foldery w językach:
Angielskim (1)
Niemieckim (1)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

*Qubus Hotel *** - Głogów Pl. Konstytucji 3 Maja 1(2)*
Interferie Hotel – Głogów ul. Wojska Polskiego 9(2)
Hotel Rodos – Jaczów (2)
Grodzka Hostel w Głogowie – Grodzka 10 (2)
Hostel „SLK” – Głogów ul. Grodzka 40 (2)

Zajazd w Jerzmanowej ul. Głogowska 32c (2)

Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Jerzmanowej (sezonowe) (2)

Gospodarstwo agroturystyczne „Winnica Alexandra” – Wojszyn 18a (2)

Gospodarstwo agroturystyczne „Rybaczkówka nad Zatoką” – Borków 30 (2)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)

Restauracja Qubus Hotel – Głogów Pl. Konstytucji 3 Maja 1(2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Restauracja pod Starym Głogiem (1)

Gospoda Głogowska (0)

Ristoranto Fortepiano (0)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Restauracja pod Starym Głogiem (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Gospoda Głogowska (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Restauracja Qubus Hotel (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24 (za pierwszą) (1)

Gospoda Głogowska (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar „Złota Podkowa” w Jerzmanowej ul. Przemysłowa 1(2)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

Intertrans PKS Głogów (2)

„Atena” Głogów (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec kolejowy Głogów (2)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec autobusowy Głogów (2)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

Droga krajowa nr 3 (2)

Droga krajowa nr 12 (2)

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2)

Komunikacja miejska w Głogowie (2)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)
Radio Taxi w Głogowie (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1)
Foldery promocyjne (1)

Za II kategorię razem: 55

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1)
Miejski Ośrodek Kultury w Głogowie (1)
Gminny Ośrodek Kultury w Jerzmanowej (1)

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)
Kino Jubilat w Głogowie (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)
Leszkowice – dęby w parku przypałacowym (1)
Czerna – pomnikowe platany i dęby (1)
Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1)
Wieża ratuszowa w Głogowie (1)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)
Pływalnia Chrobry Głogów (2)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)
„Openschool” Głogów (2)

Stałe centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)
Obiekty sportowe Chrobry Głogów (2)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)
Stadion „Chrobry” Głogów (1)

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)
OK. Park Głogów (1)

Za kategorię III razem: 15

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:**IV. A. Instytucje w regionie:**

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2)

PWSZ Głogów (2)

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny – Głogów (2)

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Brak w regionie

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

„Leśna Dolina” Krzekotówek (3)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2)

Galeria Głogów (4)

CH Tesco Głogów (2)

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

Ulica Grodzka Głogów (2)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości

(pierwsze cztery) (1)

Eisenhüttenstadt (1)

Middelburg (1)

Laholm (1)

Langenhagen (1)

Za kategorię IV razem: 19

Kategoryzacja ogólna – razem punktów: 262

3. Komentarz do raportu waloryzacyjnego

Powiat głogowski posiada znaczną liczbę zabytków średniej klasy wyznaczających średnią wielkość jego potencjału turystyczno-kulturowego (jednakże w pobliżu dolnej granicy tej kategorii). Tworzą one lokalny, a w niektórych przypadkach regionalny potencjał turystyki kulturowej (por. tab. 1.). Największa koncentracja zabytków materialnych znajduje się w samym mieście Głogowie. Jednakże w dużej mierze zabytki tego miasta zostały zniszczone podczas działań wojennych w czasie II wojny światowej. W latach powojennych dokonano ich restauracji i odbudowy. W pozostałych miejscowościach powiatu znajdują się pojedyncze walory dziedzictwa kulturowego. Jednakże w wielu wypadkach te obiekty znajdują się w rękach prywatnych, co znacznie utrudnia ich dostępność dla turysty.

Tab. 1. Zestawienie punktacji dla powiatu głogowskiego

Kategoria	Podkategoria	Uzyskane punkty	Maks. ilość punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A Zabytki, w tym:	54	475
	I.A. a. zabytki sakralne	15	122
	I.A. b. zamki i pałace	15	108
	I.A. c. inne zabytki archit. i techniki	10	140
	I.A. d. obiekty militarne	8	18
	I.A. e. dodatkowe punkty	6	85
	I.B. Miejsca historyczne/znaczące	24	240
	I.B. a. budowle hist. i monumenty	24	102
	I.B. b. Cmentarze historyczne	0	56
	I.B. c. Budowle współczesne	0	10
	I.C. Dzieła sztuki (pojedyncze)	0	72
	I.D. Muzea i wystawy	30+7	115+90
	I.E. Eventy kulturowe	21	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną / kulturową	0	16
	I.G. Kult. ze znac. of. przyrodniczą.	6	53
	I.H. Szlaki kulturowe	31	106
	Razem za kategorię I	173	1245
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	12	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	31	51
	II.C. Infrastr. komunikacyjna	11	32
	II.D. Promocja turystyczna	1	14
		Razem za kategorię II	55
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A Instytucje kultury	4	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	3	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna, rekreacyjna	8	13
		Razem za kategorię III	15
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	4	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	0	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	11
	IV.D. Oferta shoppingu	8	11
	IV.E. Zagraniczne partnerstwa	4	4
		Razem za kategorię IV	19
Suma	Wszystkie kategorie	262	1453

Wśród zabytków Głogowa znajduje się zabytkowa kolegiata, w której podziemiach archeolodzy odkryli kaplicę z XI wieku. Ponadto można tu zobaczyć historyczny układ miejski. Obecnie, pomimo nadal widocznych zniszczeń wojennych obszar Starego Miasta jest sukcesywnie odbudowywany. Przy wielu ulicach stoją już kamienice w stylach nawiązujących do zabytkowych. Jednak ze względu na prowadzoną odbudowę nie wszystkie obiekty i części Starego Miasta są dostępne dla turystów.

Ważnym obiektem w Głogowie jest Muzeum Archeologiczno-Historyczne znajdujące się w zamku. Prowadzi ono wiele zajęć skierowanych dla dzieci i młodzieży. Pracownicy tejże placówki aktywnie promują dziedzictwo kulturowe miasta jak i pobliskich miejscowości. Z inicjatywy muzeum organizowane są również imprezy masowe o znaczeniu

lokalnym. Corocznie organizowana przez tę placówkę Letnia Akademia Kultury i Języka Polskiego przybliży kulturę polską młodzieży polskiej mieszkającej za granicą. Ponadto w murach zamku, gdzie znajduje się muzeum, działa od wielu lat Towarzystwo Miłośników Ziemi Głogowskiej, które również obecnie wydaje specjalne zeszyty popularyzujące historię okolic Głogowa.

Powiat głogowski posiada niewielką liczbę imprez o znaczeniu krajowym. Wśród odbywających się najbardziej wyróżniającą się są coroczne Głogowskie Spotkania Jazzowe. Jest to impreza wybitnie wyróżniająca się na skalę krajową poprzez liczbę wykonawców, koncertów jak i popularność wśród fanów tego rodzaju muzyki. Inne wydarzenia, które mają miejsce w Głogowie i okolicach są organizowane szczególnie dla lokalnej społecznościach uczestnicy pochodzą więc głównie z miasta i okolic. Lepsza promocja tychże imprez, a także podniesienie ich poziomu artystycznego mogłyby zwiększyć zainteresowanie turystów jak i innych osób, które nawet przejazdem podróżują przez Głogów.

Ważnym elementem, który mógłby zostać wykorzystane przy formułowaniu oferty turystycznej powiatu głogowskiego jest obecność materialnych świadectw militarnej przeszłości miasta oraz jego dziedzictwa przemysłowego. Obiekty militarne i historyczne fortyfikacje są w Głogowie i okolicach bardzo liczne., co jest skutkiem długich procesów fortyfikowania miasta i funkcjonowania tu twierdzy, a także przygotowywania go do obrony podczas ostatniej wojny (okres tzw. „Festung Glogau”). Jednakże obiekty te nie są przygotowane do ruchu turystycznego. Od kilku lat próbuje się organizować akcje, w ramach których można zwiedzać fragmenty obiektów militarnych, jednak takie działania są sporadyczne i posiadają niewielki zakres. Aktywne działania miasta lub powiatu skierowane na promocję dziedzictwa militarne Głogowa i okolic, mogą podnieść potencjał powiatu i pozwolić na nowy, odmienny kierunek promocji regionu, zwłaszcza obliczu faktu, że w bliższej okolicy nie ma innej miejscowości o znaczącej przeszłości militarnej.

Kolejnym ważnym aspektem potencjału miast Głogów są walory turystyki industrialnej. Wprawdzie nie istnieje już większość przedwojennych zakładów świadczących o wysokiej pozycji miasta pośród miejscowości regionu. Były to między innymi zakłady kartograficzne Carla Flemminga, które drukowały wysokiej jakości mapy i atlasy. Mogłaby im być poświęcona wystawa stała w miejscowym muzeum, dla której pozyskani by ich produkty. Po II wojnie światowej najważniejszym zakładem została Huta Głogów I i II w pobliskich Żukowicach. Jest to bardzo duży zakład przemysłowy produkujący miedź, w ramach działalności KGHM Polska S.A. Aktualnie zwiedzanie tegoż zakładu przez grupy zorganizowane lub turystów indywidualnych jest ograniczone. Jest ono możliwe wyłącznie za specjalną zgodą dyrekcji zakładu. Jest to bardzo duże utrudnienie dla tworzenia ewentualnej oferty turystyki industrialnej na terenie powiatu, jednak ze względu na ciągłą pracę tego zakładu oraz wysokie normy bezpieczeństwa, jest ono w pełni zrozumiałe.

Powiat głogowski pomimo położenia nad dużą rzeką posiada niewielką ilość obszarów chronionych, ora zaledwie kilkanaście pomników przyrody. Żadna z gmin w powiecie nie posiada rezerwatu. Na terenie gmin: miejskiej Głogów, wiejskiej Głogów oraz Pęcław znajduje się siedliskowy obszar Natury 2000 – Łęgi Odrzańskie. Jednakże dla potrzeb rekreacji lokalnej społeczności jak i turystów są udostępnione rozległe tereny leśne na północ powiatu. Wzdłuż Odry wytyczono rowerowy szlak Odry, który urozmaica i przybliży turystom przyrodę nadodrzańskich łąk oraz łągów. Ponadto warto wymienić bardzo atrakcyjne krajobrazowo tereny na południe od Głogowa, w rejonie Jerzmanowej. Mają one duże znaczenie dla rozwoju turystyki rowerowej i pieszej.

Infrastruktura turystyczna powiatu głogowskiego jest średnio rozwinięta. Jednak w kontekście lokalnej specyfiki walorów i małego ruchu turystycznego ilość miejsc noclegowych obecnie jest wystarczająca. Większość miejsc związanych z zabytkami, infrastrukturą turystyczną, noclegami czy gastronomią zlokalizowana jest w samym Głogowie, co jest bardzo niekorzystne. Pozostałe gminy nie posiadają bazy noclegowej

niemal wcale, lub funkcjonuje na ich terenie tylko kilka niewielkich podmiotów prowadzących taką działalność (np. gospodarstwa agroturystyczne).

Ponadto w powiecie nie ma specyficznej oferty kuchni regionalnej. Tylko w jednym miejscu, a mianowicie w Ekomuzeum Dziadoszan w Wiészycach można spróbować „Pierozków Bożenki”, czy rzadko spotykanego w kraju dżemu z marchewki. Jednak są to produkty nie rejestrowane. Większość obiektów gastronomicznych posiada w ofercie typowe dania współczesnej kuchni polskiej bądź serwowane są dania typu fast-food.

Promocja turystyczna Głogowa ma niewielką skalę. Brak działań związanych z wystawianiem oferty miasta czy powiatu na targach turystycznych w kraju i poza granicami powoduje, że ruch turystyczny jest bardzo ograniczony. Większość turystów przyjeżdża do Głogowa, to w celach innych niż zwiedzanie i poznawanie turystyczne miasta. Należałoby podkreślić potrzebę aktywnego działania referatów promocji urzędu miejskiego i starostwa powiatowego, aby turyści wybierający się na Dolny Śląsk w ogóle dostrzegli potencjał, który znajduje się w tym nadodrzańskim mieście. Dobrym punktem wyjścia byłoby zorganizowanie dobrze oznakowanej i udostępnionej dla turystów trasy po obiektach dawnej twierdzy głogowskiej. Jest to działanie oczywiście stosunkowo żmudne i wymagające znaczących nakładów finansowych, jednak możliwe do wykonania w perspektywie długofalowej. Miasta posiadające podobny potencjał, jak Kłodzko, Nysa, czy Kędzierzyn Koźle bardzo aktywnie wspierają odbudowę i zagospodarowanie turystyczne takich obiektów i zespołów. Skutkiem tego jest coraz lepsza frekwencja podczas imprez powiązanych z popularyzacją dziejów czy odkrywaniem „tajemnic” dawnych twierdz, oraz liczba wizyt przejeżdżających turystów. Istniejące w Głogowie stowarzyszenia działające w ramach utrwalania dziedzictwa kulturowego mogłyby się zająć tymi obiektami w ramach swojej działalności statutowej, tym samym pozwalając miłośnikom fortyfikacji na propagowanie swojej wiedzy, a zarazem przyczyniając się do utrzymania wysokiego poziomu informacji udzielanych turystom i zwiedzającym.

Ze względu na centralne położenie Głogowa dojazd do miejscowości w powiecie jest dobry. Dotyczy to tylko dni powszednich, w weekendy kursy są ograniczone do połączeń z większymi miejscowościami. Do Głogowa można dotrzeć również komunikacją kolejową (Kraków-Wrocław-Zielona Góra). W Głogowie kursuje komunikacja miejska łącząca wszystkie osiedla miasta.

Ważnym problemem turystyki kulturowej w ramach powiatu głogowskiego jest jego niska promocja turystyczna. Konieczne jest podjęcie serii sprawdzonych gdzie indziej działań na rzecz aktywnej promocji walorów historycznych miasta. Bardzo potrzebny jest nowy *image* turystyczny Głogowa, który pokazywałby miasto już nie jako nagromadzenie ruin i gruzów, ale np. jako jedyne w Polsce miasto z różowym mostem czy z konsekwentną, jakkolwiek burzliwą militarną historią (od „obrony Głogowa w 1109 przez okres wojny trzydziestoletniej i epokę twierdzy, do „Festung Glogau w 1945”. Można by też wykorzystać inne aspekty historii i współczesności, jak trwająca przez setki lat ważna pozycja Głogowa w hierarchii miast śląskich (nawet „druga średniowieczna stolica Dolnego Śląska”), czy motyw odbudowy i posiadania jednego z najmłodszych „starych miast” w Polsce. Również podkreślenie walorów przyrodniczych oraz kulturowych pobliskich wsi jest pożądane w ramach zrównoważonego rozwoju turystyki w regionie. Wiązanie tych wszystkich potencjałów związanych z dziedzictwem, kulturą współczesną oraz uwarunkowaniami przyrodniczo-krajobrazowymi byłoby bardzo dobrym punktem wyjścia do przemyślanej promocji regionu głogowskiego jako atrakcyjnego zarówno dla turysty przejeżdżającego przez Głogów i kierującego się na przykład nad morze bądź w góry, jak i dla wypoczywających nad pobliskimi jeziorami. Warto podkreślić wszystkie cechy wyróżniające miasto spośród innych w regionie, aby pozyskać opinię atrakcyjnego.

Ponadto powinno się wskrzesić i kultywować przedwojenne tradycje lokalnych wyrobów oraz gastronomii, jak to się dzieje np. w regionie Gór Sowich. Po 1945 roku

tradycje, które były kultywowane przez dawnych mieszkańców tych okolic zanikły. Jednakże również w miarę upływu czasu po 1945 roku, nowi osadnicy przybywający w okolice Głogowa, nie szczególnie dążyli do pielęgnowania tradycji kulinarnych regionów z których przybywali. Warto, aby w przyszłości w Głogowie bądź okolicach powstały lokale oferujące tradycyjne dania byłych mieszkańców tej ziemi, a także te przyniesione przez przodków dzisiejszych jej mieszkańców z ich dawnych domów, z Kresów, bądź innych regionów Polski.

4. Głogów i powiat głogowski jako destynacja turystyki kulturowej

Turystyka militarna

Przez kilka wieków Głogów był miastem-twierdzą. Pozostałości po dawnych fortyfikacjach miasta są widoczne i dobrze czytelne w krajobrazie miejskim. Miłośnicy militariów mogą tu napotkać wiele przykładów sztuki fortecznej od średniowiecza po wiek XX. Najstarszym obiektem, który można zobaczyć w Głogowie są mury miejskie, które przed wiekami oplatały całe średniowieczne miasto. Z XIII wieku pochodzi wieża głogowa znajdująca się obecnie na dziedzińcu Zamku Książąt Głogowskich. Niestety większość z zabytkowych murów miejskich została rozebrana w XIX wieku w ramach rozbudowy miasta.

Obiektami związanymi bezpośrednio dziejami głogowskiej twierdzy są pozostałości XVII-wiecznych bastionów znajdujące się przy gmachu sądu. Fortyfikacje te wzniesiono w okresie wojny 30-letniej. To właśnie przez nie rozwój przestrzenny miasta został zatrzymany na ponad 200 lat. Również od tego momentu większą rolę odgrywały w mieście funkcje wojskowe, ponieważ ulokowano tutaj stały garnizon wojskowy. Przez 100 lat poza obrębem fortyfikacji można było uczęszczać do Kościoła Pokoju, wybudowanego tutaj na mocy postanowień pokoju westfalskiego.

Kolejny etap rozbudowy twierdzy wiązał się z budową odrębnych fortów. Wokół miasta znów wybudowano szereg nowych budowli o funkcjach artyleryjskich. Wśród nich były między innymi forty: Gwiazda, Luneta czy wieża artyleryjska, znajdująca się na Ostrowie Tumskim. Te wszystkie obiekty miały za zadanie wzmocnić obronę miasta przed atakami nieprzyjaciela. Przeszły one modernizację w czasie I i II wojny światowej. Jednak wykorzystano je tylko w 1945 roku, w ramach obrony „Festung Glogau”. Mimo wielu zniszczeń dokonanych przez działania wojenne, jak i późniejszych będących dziełem wojskowych użytkowników w okresie powojennym, wiele obiektów jest nadal dobrze zachowanych.

Obiekty forteczne na terenie miasta tylko sporadycznie udostępnia się turystom. Tegoroczne „Lato z twierdzą w Głogowie” jest przykładem imprezy, która aktywnie promuje militarne dziedzictwo miasta i poszerza wśród odwiedzających wiedzę o najważniejszych obiektach znajdujących się na militarnej mapie Głogowa. Jednak liczne obiekty pozostają nadal niezabezpieczonych, przez co niebezpieczne dla zwiedzających. Właśnie z racji niebezpieczeństw czyhających na nieuważnych turystów zaleca się zwiedzanie tych obiektów z kwalifikowanym przewodnikiem.

Turystyka miejska

Śródmieście Głogowa przez kilka powojennych dziesięcioleci było wielkim zbiorowiskiem ruin i gruzów. Obecnie jest to jedna z „najmłodszych starówek” odbudowanych w naszym kraju. Daje to turyście możliwość zwiedzenia miasta, które niejako „buduje się od nowa”. Obserwując wykopywanie fundamentów i odkrywanie dawnych piwnic oraz ścian działowych kamienic oraz adaptację częściowo tylko zachowanych budynków, można otrzymać przegląd procesów rewitalizacyjnych, kształtujących na nowo tę część Głogowa. Oprócz budowanych obecnie kamienic można na głogowskiej starówce

zwiedzić kościół pw. Bożego Ciała oraz Ratusz. W ruinie nadal pozostaje kościół pw. św. Mikołaja., jednak w przyszłości planuje się jego odbudowę i adaptację. Podobnie ma się rzecz z ruiną teatru miejskiego, znajdującą się przy Rynku. Warto również odwiedzić Kolegiatę i Zamek Książąt Głogowskich, które - obecnie nieco oddalone od ścisłego Starego Miasta - są historycznie związane z biegiem dziejów Głogowa. Pozostałe części miasta to współczesne blokowiska, które są typowym przykładem budownictwa mieszkaniowego lat 70-tych i 80-tych XX wieku.

Turystyka biograficzna

Głogów był miejscem urodzenia i zamieszkania wielu znanych osób. Począwszy od średniowiecza był także stolicą księstwa głogowskiego, które przez kilka wieków istnienia mogło się poszczycić kilkoma wybitnymi władcami lub administratorami, jak ostatni śląski „zbieracz ziem polskich” - Henryk Głogowski czy Jagiellończyk – Zygmunt (Stary). Miasto było także miejscem spotkań królewskich. Dzięki jego położeniu przy brodzie odrzańskim zatrzymywało się tutaj wielu znakomitych osobistości. Przybywali do Głogowa królowie polscy, czescy, cesarze rzymsko-niemieccy i Niemieccy, kilkakrotnie pojawiał się tu także Napoleon Bonaparte.

Ponadto Głogów może się szczycić wieloma znanymi osobistościami mieszkającymi tu dawniej. Wśród nich są między innymi Andreas Gryphius, dramatopisarz śląski i patron miejskiego teatru w Głogowie oraz Kasper Eylan – twórca śląskiego drukarstwa.

W okresie powojennym, mimo dużych zniszczeń i początkowo znacznie mniejszej niż przed wojną gęstości zaludnienia, pojawiali się tu również znani Polacy. Jednym z nich był Edward Stachura, który w pobliskiej Kotli i Grochowicach pracował przy wycięciu drzew. Ten okres w jego życiu opisał w swoim dziele – „Siekierzadzie”. Obecnie corocznie odbywają się imprezy na cześć Stachury, zwane Stachuriadami.

Turystyka muzealna

W powiecie głogowskim znajduje się tylko jedno muzeum: Archeologiczno-Historyczne. Jednak ze względu na jego aktywność na polu wystawienniczym oraz działalności kulturalnej jest ono na pewno warte odwiedzenia. Placówka znajduje się we wnętrzach dawnego zamku książąt głogowskich. Można tu zobaczyć kilka wystaw stałych, z których najcenniejsza to „Skarb Głogowa”. Jest to unikatowy zbiór monet znalezionych w latach 80. XX wieku. Głogowska wystawa wielokrotnie była wystawiana w wielu innych miastach Polski i za granicą. Poza działalnością wystawienniczą pracownicy muzeum prowadzą badania związane z historią miasta i okolic. W muzealnym sklepie można nabyć publikacje dotyczące Głogowa autorstwa pracowników muzeum i nie tylko. Poza tym muzeum organizuje corocznie wiele imprez kulturalnych. Między innymi jest to Festiwal Kultury Kresowej oraz Letnia Akademia Kultury i Języka Polskiego, która jest dobrym przykładem zawiązywania współpracy pomiędzy młodymi Polakami z kraju i zza granicy (z Litwy, Ukrainy, Białorusi). W pobliżu Głogowa, w Ruszowicach znajduje się prywatny skansen ludowy. Można tam zobaczyć wiele eksponatów związanych z pracą na roli oraz z lokalnym rzemiosłem.

Turystyka kulturowo-przyrodnicza

Wokół Głogowa znajduje się wiele miejsc, do których może się zwolennik tej formy turystyki, łączącej walory naturalne i antropogeniczne. Tereny zielone znajdujące się w samym Głogowie (w tym położone w centrum parki i skwery) są niejako elementem spajającym w całość centrum i resztę miasta. Przez Głogów przepływa rzeka Odra i jej starorzecze – Stara Odra. Są to miejsca, w których aktywnie działające koła wędkarskie, jak i wędkarze-amatorzy próbują swoich sił w łowieniu ryb.

Wzdłuż Odry powstały niedawno obszary Natury 2000, chroniące łągi nadodrzańskie. Sprawilo to, że ograniczono tam działalność szkodliwą dla środowiska, a podniesiono znaczenie agroturystyki. Dzięki temu bardzo silnie rozwija się ona na terenie gminy Głogów i Pęcław. Ponadto miłośnicy ornitologii mogą dostrzec wiele gatunków ptaków, z których kilka jest pod ochroną.

Obok dużych obszarów przyrodniczo atrakcyjnych na terenie powiatu znajduje się duży obszar zamknięty dla turystów - teren Huty Miedzi Głogów. Obok nadal widocznych skutków dużego niegdyś zanieczyszczenia tych okolic, dostrzegalne są Tuluz także efekty działań naprawczych. Jako że zagrożenie zanieczyszczeniami jest niegroźne, a spacer nadodrzańskimi szlakami możliwe bez ryzyka zdrowotnego, można by po ich pełnym udostępnieniu taki spacer potraktować jako element edukacji w zakresie skutków zanieczyszczenia oraz postępów rekultywacji środowiska.